

(Продовження. Поч. у №№4-6, 8,9,11,13-17
"Львівського залізничника")

Зупинка XXII: Долина

Місто Долина – одне із найдавніших поселень у Галичині, яке відсвяткувало своє 1025-річчя. Історію виникнення Долини

Української Галицької Армії. За роки панування Польщі, незважаючи на утиски українського населення, національний дух не згасав, повсюдно створювались українські товариства "Просвіта", "Сокил", кооперативи, що діяли під гаслом: "Свій до свого, по своє". Під проводом Степана Бандери виникали осередки підпільної організації ук-

місцевість Карпат Івано-Франківської і Львівської областей. У 2003 році в Долині відбувся перший Бойківський фестиваль "Бойківська ватра", на який зібралася чисельна громада з багатьох країн світу.

Сьогодні Долина із населенням 22,4 тис. осіб – сучасне місто з потужною нафтогазовою промисловістю, розвитком малого і середнього підприємництва, збереженими народними традиціями і звичаями бойківської культури, з великими можливостями розвитку туризму.

Зупинка XXIII:

Калуш

У передгір'ї Карпат, на шляху від Івано-Франківська до Львова, розташувалося старовинне місто Калуш із населенням 67,3 тис. осіб. Літописна історія міста, як свідчать архівні джерела, розпочинається 27 травня 1437 року. У 1544 році Калуш отримав Магдебурзьке право, став королівським вільним містом із власним гербом, який трьома топками солі на червоному тлі засвідчує солеваріння, як основний промисел. А на той час сіль була дорожчою за золото.

Як свідчить "Історія України-Руси" Михайла Грушевського, вперше в Україні з 1565 року тут у промислових умовах почали

фабрику, яка виливала знамениті дзвони, що здобували премії на світових промислових виставках. Виготовлені калушськими майстрами – донині звучать дзвони із дзвіниць храмів Галичини, Волині, Поділля, Закарпаття, Буковини. У 1875 році з приходом до Калуша залізничної гілки Стрий-Івано-Франківськ була збудована залізнична станція Калуш. У 1884 році Іван Франко, здійснюючи етнографічну мандрівку, вперше побував у Калуші, виступив у народному домі з лекцією. Згодом тут, неподалік від Калуша, в Підгірках неодноразово була вся родина Каменяра. У Підгірках народився поет-романтик, продовжувач традицій "Руської трійці" Антін-Любич Могильницький, ініціатором видання першого в Галичині "Кобзаря" був уродженець Хотиня, священник Гнат Рожанський. У Калуші народилась знаменита акторська династія Рубчаків, драматург, педагог, громадський діяч Григорій Цеглинський, народна артистка України Христина Фіцалович, художник Григорій Смольський, поет Іван Козаченко та інші.

Сьогодні в місті працює багато малих і великих підприємств, найбільше з них – ЗАТ "ЛУКОР". Калуш виробляє майже третину всієї промислової продукції Івано-Франківської області. Залізнична станція Калуш одна з найбільших вантажних станцій на Львівській залізниці. У 2007 році на станції був реконструйований залізничний вокзал, побудований у 70-х роках ХХ століття.

У місті функціонують 10 шкіл, гімназія, 5 філій університетів, хіміко-технологічний технікум, училище культури та вище професійно-технічне, 8 бібліотек, 2 музичні школи, палаци культури та народні доми, кінотеатр. Працює музей-оселя Івана Франка, історико-краєзнавчий музей Калуша, виставкова зала та картинна галерея, музей трудової слави ВАТ "Оріана", меморіальний музей Степана Бандери у с.

Dolina — Dworzec kolejowy — Bahnhof

пов'язують із відкриттям соляних родовищ у 979 році. За легендою, поселення засноване горянами Ілемні, які випасали отари овець князя Андрійовича та натрапили на соляне джерело в липовій долині. Віщими стали слова в ті давні часи жерця з Бубнища про те, що соленосна долина стане славною на схід, захід, північ та південь. І справді, долинську сіль вживали не лише в Галичині, а й далеко за її межами. І не випадково символом міста є герб із п'ятьма білосніжними топками солі на блакитному щиті.

Ще один скарб віднайшли свого часу в надрах Долини – чорне золото. Сьогодні основними видами продукції є нафта і природний газ.

У 1525 році за клопотанням громади Долини місту було надано Магдебурзьке право і волю на "роблення солі".

Не обійшли стороною долинські землі і руйнівні турецько-татарські напади. Особливо спустошливим був набіг у 1594 році. Місцеве українське населення взяло активну участь у визвольній війні 1648-1654 років під проводом Богдана Хмельницького. У 1740 році в Долині спалахнуло велике повстання селян і опришків, яке польська шляхта жорстоко придушила.

Внаслідок революції в Європі, так званої "весни народів", уряд Австрії 17 квітня 1848 року скасував панщину, що спричинилося до швидкого розвитку економіки краю. У 1875 році було здано в експлуатацію залізничну гілку зі Стрия до Станіслава, яка пролягала через Долину. У місті побудували залізничну станцію Долина. У 1883 році побудована залізнична гілка до Вигоди, а в 1907 році фірма братів Гредлів у зв'язку з інтенсивним розвитком на той час лісорозробок збудувала малу "лісову колію" Велика Тур'я-Долина. У наш час цієї вузькоколійки вже не існує.

Дві великі пожежі у 1886 і 1898 роках знищили майже все місто і солеварні. Це дало поштовх для активної відбудови Долини. У 1900 році відновлено солеварню, до 1904 року – всі житлові будинки, у 1905-му зведено залізничний вокзал і школу, у 1908 році – лікарню, а у 1913-му – електростанцію. Захищаючи молоду Західноукраїнську Народну Республіку, багато мешканців міста у листопаді 1918 року вступили до лав

Про біле і чорне "золото" Долини і хмільне "Цісарське" із Калуша

раїнських націоналістів. Очолював ОУН долинцянин, доктор правничих наук Володимир Горбовий, який захищав у суді Степана Бандеру у справі вбивства польського міністра внутрішніх справ Перацького. Під час німецько-фашистської окупації в Долині було страчено майже три тисячі осіб єврейської національності, чимало молоді вивезено на примусові роботи до Німеччини.

Після Другої світової війни швидкими темпами почала відроджуватись економіка краю, у 1950 році було відкрито потужне Долинське нафтове родовище. У 1958 році Долинщина давала 65% обсягу республіканського видобутку нафти.

Прославили долинський край відомі люди, які тут народилися та працювали. Це кардинал Іван Любачівський, композитор Ярослав Лопатинський, письменник Михайло Пачовський, заслужений лікар України Сава Охрончук та багато інших.

16 липня 1851 року в Долині народився видатний український архітектор, професор Львівської політехніки і культурно-громадський діяч Іван Левинський. Працюючи в стилі українського модерну, він спроектував чимало визначних будівель у Польщі, Галичині, Східній Україні. Варто згадати, що у Львові і досі милують око споруда головного залізничного вокзалу, Академічний дім, головний корпус лісотехнічного університету та інші. Іван Левинський виховав цілу плеяду архітекторів, створив промислові і будівельні майстерні в Галичині. Помер майстер у 1919 році в Долині.

Долинщина займає значну територію Бойківщини, яка охоплює переважно гірську

Калуш. Графіка М.Гаталевич

Kalush. Engraving M.Gatalevich

варити пиво. Калушське "Цісарське" конкурувало з баварським, чеським та львівським пивом.

У травні 1804 року під час поглиблення шахти біля Калуша були знайдені так звані "гіркі" солі – кайніт та сильвініт. У 1867 році засноване акціонерне товариство для розробки калійних родовищ. Тоді за два роки збудували фабрику, яка переробляла калійні руди. Це започаткувало в місті хіміндустрію, яка набула найбільшого розвитку в 60-х роках ХХ століття.

На початку ХІХ століття, у 1808 році, брати Фельчинські започаткували у Калуші

Старий Угринів.

Калуш багато років співпрацює з американськими містами Літл-Рок та Грін-Прері, польськими – Горлиці і Беч, сербським – Бачка-Паланка та чеським містом Чеський Крумлов.

У місті милують око пам'ятки історії та архітектури: збудований у 1880 році народний дім, костел Св. Валентина, пам'ятники Т. Шевченку, І. Франку та ін.

Юрій ТОМІН
Фото з особистого архіву автора

ЗАСНОВНИКИ:
управління Львівської залізниці та дорпрофсож
Ресстраційне свідоцтво
КВ № 1252.
Редактор
Ігор ПАРАЩАК
тел. 226-32-97
факс. 226-41-83
Заступник редактора
Андрій ВЕЗДЕНКО.....226-26-10

Відповідальний секретар
Галина КВАС.....226-25-67
Кореспонденти:
Орися ТЕСЛЮК.....226-32-03
Ольга ПАДКОВСЬКА.....226-01-65
Дмитро ПЕЛИХ.....226-36-23
Олександр ГЕРШУНЕНКО.....226-37-83
Оксана ПОДОЛЬСЬКА.....226-39-34
Богдан ЮРОЧКО.....226-59-27
Коректор Валентина СУТАК.....226-37-80
Бухгалтер Тетяна АНДРУШКО.....226-46-80

Львівський
ЗАЛІЗНИЧНИК

Адреса редакції: 79000
м. Львів, вул. Гоголя, 1.
E-mail: lz@railway.lviv.ua
ГС ДТГО "Львівська залізниця"
Р/р 260000092670
Код ЄДРПОУ 20851444 МФО 325956
ЛФ АБ "Експрес-Банк"

Індекс газети 30223.
Виходить щоп'ятниці.
Тираж 38 164.
Замовлення 671.
Зверстано у комп'ютерному центрі редакції газети "Львівський залізничник".
Комп'ютерна верстка
Антоня БЕГЛЯРОВА 226-38-15.
Склад редакційної колегії:
Ігор Парашак, Андрій Везденко, Орися Теслюк, Галина Квас, Олександр Гершуненко.

Точка зору авторів може не збігатися з позицією редакції.
Передрук текстових чи візуальних матеріалів газети можливий лише з письмового дозволу редакції. Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали. Рукописи та листи авторам не повертаються. При цитуванні посилання на газету "Львівський залізничник" обов'язкове.
Газету віддруковано у "Видавничому Домі "Високий Замок".